

Mir • svoboda • pravičnost

Bojevniki

Glasiilo Zveze bojevnikov

V listu hočemo posvečati skrb našim bratom na Koroškem in Primorskem in gojiti prijateljstvo med vsemi, ki so se udeležili svetovnega klanja ter še danes trpe zaradi tega. Spominjali se bomo onih, ki so žrtvovali svoje najdražje, svoje življenje, na vseh bojiščih in pri vseh narodih. Med nami ni zmagovalcev, ne premagancev, vsi smo samo tovariši. Povsod naj pa zavladava mir!

Smer in moč bojevnikov

Proč z vojno! To je geslo mednarodnih zvez bojevnikov, ki so se osnovala po svetovni vojni ter štejejo milijone pripadnikov, bivših borcev, trpinov in žrtev vseh evropskih bojišč. V Parizu je Fidac, mednarodna organizacija bojevnikov zmagovitih držav. Šteje blizu tri milijone mož. V Ženevi je pa Ciamac, mednarodna zveza vojnih žrtev in bojevnikov zmagovitih in premaganih držav. Ta je številčno močnejša od Fidaca ter ima globlje zasnovano socialno osnovo medsebojnega podpiranja. Jedro obeh teh mogočnih zvez je na isto: budna straža svetovnega miru. Človeštvo je utrujeno, borci izčrpani, razočarani, od strašnih bojev strti.

Nikoli več vojne! Res je, toda sama gesla ne drže. Mir je treba držati, za ohranitev miru treba trajnega jamstva. In bojevniki dobro vedo, da papirnate pogodbe niso pravo jamstvo za trajni mir. Tu treba drugačnega leka: Ljubezen do bližnjega! To je prva in največja zapoved bojevnikov. Onih, ki so bili nekoč tako strašni, vrženi v vrtinec sovraštva, kjer so klali človeka. Ljubezen do bližnjega — znanijo danes tisti strašni možje, spoštovanje človeka in njegove pravice, spoštovanje človeške svetinje, to je njegove duševne svobode. Tu je jamstvo miru! Svoboda narodov, narodu, kar je njegovega! To je trdnjava za trajni mir, in to trdnjavo zidajo bojevniki in vojne žrtve, ki so pile jedko kupo trpljenja, ter vedo ceniti blagostanje človeštva.

Proč s sovraštvom! Bojevniki razumejo, da ta plemenita načela ne pridejo sama, temveč jim je treba pripraviti pot. Človeka najprej poplemenititi, da bo za taka načela dovzeten, to je prvo. Mednarodni kombantanti skušajo svoja načela uveljaviti pri najvišjih forumih, to je pri svojih vladah, kjer uživajo precejšen ugled in razumevanje. Tu zastavijo svojo mogočno besedo in bičajo, kar se ne sklada z njihovimi načeli. Dalje pa skrbe mednarodne organizacije bojevnikov tudi za telesni blagor svojega članstva. Na svojih velikih letnih kongresih, ki se navadno vrše v znamenju mogočne mirovne propagande, razpravljajo v prvi vrsti o tem, kako utrditi svetovni mir in kako odstraniti kalenje miru. Dalje posvečajo svoje brige socialnemu vprašanju. In sicer preskrbi vojnih žrtev, dajejo zadevna navodila članstvu in vodijo statistike o preskrbah invalidov po posameznih državah. Končno osnavljajo močne zavarovalnice in zadruge za člane ter skrbe za gmotno okrepitev bojevnikiških organizacij.

Kako pa mi? Smo še neznatna moč v primeri s svetovno silo bojevnikov. Zastopamo približno ista načela kot mednarodne zveze, seveda ne na tako široki podlagi, temveč bolj prilagodeno našim razmeram in naši zemlji. Posebno podčrtavamo ono sveto načelo, ki govori o ljubezni do človeka, o nedotakljivosti njegovih svetinj ter o neomejeni svobodi naroda. V tem je naše jedro, naš smoter, za tem streme naši napor. Pred letom smo naslovili na Ciamac spomenico, močno oprto na dejstva, ki glasno govore o zatiranju narodne manjšine in o kalenju svetovnega miru, ki je s tem zatiranjem v zvezi. Ako je Ciamac dosleden in zvest svojim načelom, tedaj ne bo mogel in ne bo smel preko te spomenice. Tu je baš najdelikatnejši problem bojevnikov. Za vojno ali proti vojni. Mi vemo, da državniki nekaterih velesil vprašajo za mnenje bojevnike, preden se odločijo za to usodno vprašanje. Kajti bojevniki nekaterih držav so res močni. Zaradi tega je naloga bojevnikov, da preprečijo in izpodbijejo vsako iskro, ki skuša zanetiti nov svetovni požar. In najbolj nevarna taka iskra tiči baš v zatiranju narodov odnosno narodnih manjšin. V velikih mednarodnih zvezah je združeno moštvo vseh narodov, tu so bivši zmagovalci kakor tudi premaganci. Zmagovalcem na primer je lahko govoriti o nedotakljivosti mej, premaganim pa težje... Zmagovalci ne občutijo tako močno krika zatiranih, premagancem pa se zajeda v mozeg...

Res, dokaj so se že zblížali borci, ki so si stali nekoč kot sovražniki drug proti drugemu, treba pa bo še marsikaj ublažiti in popraviti, da bo zavladalo bratstvo med narodi.

Kruha

nam dajte, vpijejo milijoni brezposelnih po vsem svetu. Še nikdar ni bila človeška beda povsod tako strašna kot ravno v današnjih dneh. Še nikdar se ni pollašal vseh ljudi na svetu tak obup, kot ga gledamo danes. Vse pričakuje odrešilne besede in velikih dejanj, ki bi privedla človeštvo na zadovoljno stezo gospodarskega, kulturnega pa tudi političnega razmaha. Toda zdi se, da je zaman vse prizadevanje, človeštvo drevi z neizbežno naglico v prepad, iz katerega ni rešitve.

Pa pogledjmo, kaj je vzrok vsega gorja, ki je zadelo trinajst let po vojni narode. Zakaj je pač prišlo do katastrofe, ki bo uničila vse dobrine, ki so si jih ljudstva pridobila z neštetiimi žrtvami?

Prvi glavni vzrok je najsebičnejši egoizem. Nikdar še ni bilo tako malo zmisla za skupnost in medsebojno

pomoč kot v današnjih dneh. Vsak vidi le sebe, njegov bližnji je vreden le toliko, da ga hitro odrine, ako mu je na poti v njegovem stremljenju. Vseh se je polastila kruta borba za obstanek. Pri tem pa pritiskajo denarni mogotci s svojim kapitalom na tla vse, ki se jim zde količkaj nevarni.

Dalje moramo omeniti popolno obubožanje onih, ki bi morali biti steber vseh držav, to so kmetje. Cene kmet-
skih pridelkov so radi spekulacij raznih mogotcev tako padle, da kmetje ne morejo prodati svojih pridelkov niti za najnižjo ceno. Nasprotno pa stoje cene tovarniškim in veleobrnim proizvodom tako visoko, da ni to v nikakem razmerju z medsebojnimi dobrinami. Razumljivo je, da tovarniških proizvodov tudi nihče kupiti ne more. Tako mora nastati zastoj v proizvajanju, posledica tega je odpust delavcev in opustitev obratov.

Tudi stroje delajo mnogi krive sedanjim težkim raz-
meram. Pri tem moramo pomisliti, da so stroji blagoslov človeštva, treba je le delo pri strojih pravilno razdeliti, da bodo delavci prav zaradi strojev mogli posvečati več časa svoji družini, svoji izobrazbi in svojemu oddihu. Ravno od strojev zavisi blaginja vseh delovnih ljudi. Treba je pa seveda, da se dobiček ne kopiči v rokah nekaterih maloštevilnih, ampak da se koristno uporabi v blagor vsega človeštva.

Dolžnost bojevnikov je, da sodelujejo pri zdravljenju
povojne družbe. Kakor se nismo bali gledati smrti v obraz ob grmenju topov, min in pušk, tako se ne smemo ustrašiti sedaj, ko trka na vrata najhujše, kar nas more zadeti, glad in brezupje. S podvojenimi silami, če treba tudi z žrtvami, pokažimo pota k blagostanju in sreči človeštva. Le v slogi, skupnem delu in nesebični požrtvovalnosti, kakršne smo bili vajeni v strelskih jarkih, bomo našli one smernice, ki bodo pripeljale nas in našo mladino do boljše bodočnosti. Ob vsaki priliki povzdignimo svoje glasove, da bo mogočno odmevalo po vsem svetu, da nas bodo slišali bratje na jugu in na severu, na vzhodu in na zapadu, kajti le tako bomo združili v sebi vse zatrte, ponižane, razžaljane in uboge.

Trst — svobodna luka

Ž e n e v a, 9. februarja 1932.

Ob priliki razorožitvene konference, na kateri se je zlasti od francoske strani naglašala potreba lastnega vo-
jaštva in vojnih ladij za zvezo narodov, se je sprožilo vprašanje, naj li dobi društvo narodov tudi kot država del ozemlja, na katerem bi se moglo nemoteno razvijati in delati v zmislu svojih pravil, ki so jih osvojile skoro vse države sveta. Posebno so naglašali francoski in angleški državniki, da bi bila rešitev tega tako važnega vprašanja v tem, ako bi se odstopilo v ta namen kako morsko pri-
stanišče z zaledjem, katero je danes v narodnostnem, gospodarskem in političnem oziru v najbolj kritičnem položaju. Skoro soglasno je prevladovalo mnenje, da bi bil za to najbolj prikladen Trst z zaledjem do jugo-
slovanske državne meje, ki danes prav težko konkurira italijanskim pristaniščem, posebno še, ker leži zelo blizu državnih mej. Gospodarska statistika izkazuje namreč za Trst strašno nazadovanje uvoza in izvoza ter veliko brez-
poselnost. S tako rešitvijo bi se Trst zelo povzdignil, ker bi zopet postal pomorsko središče vseh držav Male an-
tante, kateri je svobodna luka življenjskega pomena. Tudi Italijani bi bili s tako rešitvijo zadovoljni, ker iz-
previdevajo, da jim je Trst v gospodarskem oziru samo ovira in da gmotne žrtve, ki jih država troši za mesto, niso v nikakem razmerju z dohodki. Seveda pa hočejo Italijani kako odškodnino za izgubljeno posest. Mnogo se je razpravljalo o tem, da bi se jim podelil kos ozemlja v Afriki. V poštev bi prišla portugalska kolonija Angola,

ki jo Portugalci spričo velike obsežnosti težko uprav-
ljajo in ki ima skoro prav tako podnebje in take živ-
ljenjske prilike kot Italija. V tej deželi, ki je zelo redko naseljena, bi se presežek italijanskega prebivalstva kaj lahko naseljeval, Italija bi pa imela s tem ogromno ozem-
lje, ki bi jo namah rešil vseh gospodarskih, socialnih in gmotnih težav.

Trst je kot pristaniško mesto ob gornjem Jadranu zelo važna pomorska prometna točka in trgovska luka za nasledstvene države bivše avstro-ogrske monarhije. Kakor je bilo za časa obstoja te države edino in najvažnejše trgovsko pristanišče, tako si žele še danes nasledstvene države Avstrija, Češkoslovaška, Poljska in Ogrska pa tudi južna Nemčija dohoda do za nje živ-
ljenjsko važnega pristanišča. Seveda bi imelo za nje pomen le, ako bi bilo popolnoma svobodno in nezavisno od italijanske države. Prebivalcev je okoli 250.000 in so v mestu do tretin Italijani, ena četrtnina je pa Slovencev, dočim je okolica vsa slovenska.

Angola je portugalska kolonija v Afriki od 6° do 18° južne širine in od 12° do 24° vzhodne dolžine ob Atlantskem oceanu. Severno od nje je belgijski Kongo, južno pa angleška Južna Afrika. Meri okroglo 1,256.000 km² in je skoro petkrat večja kot naša država in štirikrat večja kot Italija. V notranjosti dežele je zelo ugodno podnebje, slabše je ob obali, kjer razsaja v moč-
virnih predelih mrzlica pa tudi spalna bolezen. Mnogo prostra-
nih predelov je še neobdelanih, ker cenijo prebivalcev na okoli 2,200.000 črncev, poleg njih je še belih in Burov okoli 15.000. Prideljujejo: kavčuk, kavo in volno, mnogo dobička prinašajo tudi ribe in živinoreja.

Fran Bonač:

Gnezdo

«Vidite, tam doli tisto lepo polje, kjer valoví bogato pšenično klasje, tam doli je padel moj brat Robert Franville, poročnik», tako mi je pripovedoval dobri Francoz, s katerim sva se bila seznanila na pariški kolonialni raz-
stavi in skupaj v severni Franciji, na znani okrvavljeni višini Notre Dame de Lorette opazovala strahovi-
vito flandrijsko bojišče. V njegovi denarnici je polkovni kurat našel pismo, naslovljeno na ženo, kot ne-
kako oporoko, takole se glaseče:

Ponovno izjavljam kot kristjan in vojak, da hočem žrtvovati življenje za rešitev Francije. Če padem, naj počiva po zmagi moje telo tam, kjer se zgrudim; tako naj ta kotiček zemlje, kjer bom ležal, po meni zastražen, ostane vsekdar francoski.

Če hoče moja draga žena Simona enkrat na leto na ta kraj pripeljati moje otroke in ob obletnici dneva, ki mi ga je Bog začrtal, skleniti roke nad mojim grobom, naj vé, da bodo njene in otrok molitve sladke vojni žrtvi, ki jih bo v onostranstvu obdajala z vso svojo nežnostjo in prisrčnostjo.

Z veliko pieteto je odposlal kurat to pismo častnika vdovi in ona je ubogala to željo, ki je prihajala s krvave poljane, kjer je počivala njena sreča.

Simona Franville. Slabotna, brunetka, energična, ži-
vahna — prej enkrat. Živahnost se je strla tam doli na tem flandrijskem polju, ampak energija je ostala. Pa jo je tudi potrebovala za tri črvičke in še za najmanjšega, ki je zagledal to borno luč sveta dva meseca po očetovi smrti. Mlada vdova se je pogumno lotila svoje življenjske naloge: vzgajati vso to mladež v strahu božjem in v izvrševanju dolžnosti, prav tako kot je bil želel rajniki.

V nekem zavodu plemenitih krščanskih gospâ je našla dobro oporo in zatočišče in je prav pridno izdelovala razne pahljače ter na svilo pričarala bajne polete metuljev s pisanopestrimi krili, ki so frfotali po svetlem ozračju.

Vsako leto, čim so se drevesa odela v smaragdovo zelenilo, je Simona prekinila svoje delo. Vodila je svoje otroke, odete v najlepša oblačila, gledat papanač.

Dolga pot iz velikega mesta je peljala žalujočo obitelj sem gori k rdeči „zoni“. Za otroke je pomenila ta vožnja lepo izpremembo, živahno premikanje v sivi enakomernosti življenja; mlada vdova pa se je jadila, dà, skorajda jezila, ko je opazovala, s kakim živim zanimanjem je doraščajoča deca opazovala mimo hitečo pokrajino, dočim je mala Anka stegnila svoje ročice, krilila in silila nasproti čudovitim vtisom, ki so se zgrinjali nad njeno dušico.

Ko so prihajali do kraja, kjer je rohnel krvavi zmaj, se je otrok polaščala globoka resnoba. Skromno stesan beli križ, pokrit z bojnim šlemom, nekaj rdečega maka, okoli katerega se je vil že dokaj izpran trak francoske trobojnice, to je bilo vse, kar so na zunaj zrlle oči od moža in očeta.

Okoli križa pa razrvana, razsekana, v globoke gube se gubeča in zopet kakor k nebu štrleča, usmiljenja proseča gruda, do smrti zadeta zemlja: veter se je otožno poigraval z zadnjimi osmojenimi ostanki nekdanj košatih in bujnih dreves, raztresena in vsa razbita vojna ropotija, za katero se nihče ni brigal, je dajala vsej pokrajini še bolj mukotrpen pogled. Malčki so se, vsi od veličastja smrti in razdejanja zavzeti, grudili drug za drugim na kolena in njihove otroške molitvice so se vmešavale v vzklrike vdove, ki je skrivala svoj obraz med rokami, da prikrije pekoče solze pred deco.

Pa leta povojna so tekla in se kopičila in tačas se je odigravalo nekaj, na kar Simona prej niti najmanj ni mislila in na kar bi najrajši ne bila nikakor verjela. Ko je v tretjič poromala z deco na grob padlega moža, je bila bolešno presenečena: ali je bil tukaj njegov grob? — pokrajina se je bila docela izpremenila. Obrnila se je in s pogledom objela grudo do zadnjih mej nebosklona. Pomlad je cvetela povsod. Vedno je prej zrla pred seboj kakor nekaj mrtvaški prt, preluknjan s številnimi bodljaji najstrašnejšega roparja, in zdelo se ji je, da bi morala ta zemlja vedno nositi pečat smrti in razdejanja, kakor najbolj primerno njenemu zvestemu srcu. Sedaj pa so letos naenkrat to pokrajino rezale lepo urejene brazde, ki so mahoma odvzele zemlji njen strašni vtis smrti.

Vedno bolj in bolj so se te urejene brazde bližale tudi grobu njenega moža in delavci so pobirali ostanke orožja in raznopestrega vojnega materiala. V vdovi se je vzbudila neka egoistična nejevolja, češ, kaj? tu naj bi vzkliko novo življenje v naravi, kjer je padel in zadnji boj s smrtjo za veliko domovino dobojeval njen ljubljeni soprog? Ne in stokrat ne! To bi bila profanacija, to bi bilo svetoskrunstvo.

... Pa se je spet čez leto dni vrnila: in od leta do leta je vdova z bridkostjo gledala, kako se je dvigala ta neodoljiva in vse zapreke rušeča plima brazd in spretno vpeljanih jarkov plodonosnega polja, ki je zbirala zemlji bujne tokove življenja. In glej, že so rasle kot gobe po dežju lične, čisto nove kmečke kajžice, kmalu je kovinast petelinček zakikirikal na lepem cerkvenem zvoniku v jasni pomladanski dan in disciplinirano valovje polja je pljusalo vedno bliže in bliže. Lansko leto pa, moj gospod abbé, tako je hitel pripovedovati moj dobri Francoz, «ko je spet prišla z otroki, ki so tačas dorasli in kaj lepo vzgojeni, je bolešno kriknila, kot ranjena srna, in se vsa tresla v bridki razburjenosti. Plodovita zemlja je zagrnila vso ravan pod nami; tudi beli križ, ki se je od tukaj dobro videl in ki je tako milo opominjal popotnika, naj se spomni v molitvi padlega junaka, je izginil... Ali so orači šli celó preko tega groba s svojim svetoskrunskim plugom?

„Hitro, hitro, moji dragi — poglejmo, kaj je z grobom papana.“ Blagohotno morje lepih brazd si je priborilo nazaj svoje pravice nad razdejanjem, kakor daleč je segalo oko; ampak to morje je imelo ozir do

Tabor bojnikov

bo letos na Brezjah dne 10. julija. Spored objavimo v kratkem. Za polovično vožnjo je že zaproseno. Tovariši, pripravite se, da bo naša manifestacija čim lepša!

po čitka vojaka. Bolj brutalno pa so se viharni zimski dnevi lotili lesenega križa nad grobom, ki se je bil kakor onemogel starček čisto narahlo spustil v globino doli proti zemlji. Tako je zdrsnil s križa bojni šlem, s katerim je bil kronan: sedaj je ta šlem ležal na tleh in prva kretnja Simone je bila ta, da bi ga pobrala in nesla domov. Tedaj pa zavpije njena najmanjša, Anica: *Regarde, petite mère, un zoiseau.* — Pogledj, pogledj, mamica, tička!

Dà, bilo je prav tako. Bilko za bilko, slamco za slamco so si bile sinice spletle gnezdo v tem bojnem šlemu.

Starka pa je obletavala to gručo ljudi, milo čivkajoč in z očkami, črnimi biseri, utripajočimi v najpolnejšem življenju, jih je predbacivajoč pogledovala, češ, kaj iščete vi pri mojih ubogih mladičkih, ki vam nič nočejo.

Simona se je dvignila in pogledala okrog sebe.

Tisto leto se je bila pomlad zakasnila in kmetje so zato še bolj hiteli z delom. Tu in tam si lahko videl močne vole, ki so ž njim lastno graviteto stopali preko poljane, za njimi so brhki mladi fantje krepko držali za pluzno ročico: eden od njih je prepeval in veter je prinašal zvoke njegove pesmi:

*Je crois en toi, maître de la nature,
Semant partout la vie et la fécondité.*

*Verjem v Tebe, narave Gospod —
plodovitost, življenje sèješ povsod.*

Besede so plule v vetru polne, svobodne, pristno francoske. Pravi francoski smeh je bil smeh teh ratarjev, ki so hodili tam mimo po cesti; francoska tudi himna zvonov, ki je vriskajoč proti nebu hitela iz nanovo pozidanega cerkvenega stolpa. Čutila je vdova Simona, kako je vse okoli nje rajalo novo življenje na tem kotičku zemlje, ki je ostala pri materi domovini zaradi žrtvovanja Roberta borca, njenega moža.

To nanovo vstalo in nastalo življenje ter vrvenje, ki se je po strašni vihri združilo s poprejšnjim in med seboj nekako vezalo preteklost, sedanost in tudi prihodnost, čeprav proti pričakovanju Simone, se ji je nainkrat zadelo nad vse sladko.

Prvikrat, odkar je izgubila moža, so ji po licu polzele manj grenke solze. Pritisnivši svojo deco tesno na prsa, je ponavljala med nežnimi poljubi:

Poglejte, moji dragi, kako je lepa ta pokrajina, ki dela, poje, moli... po francosko. *Papa est mort pour que cela soit, papa est content...* — Papa je umrl zato, da bi tako biló, naš očka je zadovoljen...

Nemo in z ogromno bridkostjo sem, tovariši dragi, ki te vrste čitate, poslušal na loretski višini tega ponosnega Francoza in pred menoj sta se pojavili jezera doberdobski, napolnjeni s solzami ljudstva našega in zdelo se mi je, da pronicajo solze naše skozi kraške votline in tvorijo kapnike nepopisne bolesti in gorja.

Tovariši, zato sem napisal te vrstice, da boste še bolje razumeli, koliko neizrečene tragike leži v teh preprostih stihih: «Oj, Doberdob, slovenskih fantov grob...»

Pri Sv. Ivanu devinskem prodre skrivnostni Timavo ali Šentivanščica, kot jo imenujejo domačini, iz skrivnostnih kraških jam; kje in kdaj se zlije za vselej naša bol?!?

Kras, trdi Kras! Kako pravi o tebi divni mož, naš najboljši prijatelj in poznavalec naših gorâ, dr. Kugy:

Der Karst kann ja und darf nicht jubeln, es liegt über ihm immer etwas wie ein leises, in Geduld und Entsagung ergebenes Weh... To je na smrt ranjena duša našega naroda.

Razorožitev

V dneh, ko zborujejo v Švici predstavniki vseh držav, da se posvetujejo o razorožitvi, je potrebno, da vemo tudi mi, kaj mislijo v diplomatskih krogih pod pojmom «razorožitev». Kajti še vedno se ta beseda razume napačno: ali kot strašilo, ali kot dobrina. Obe mišljenji sta napačni. Povsod se razume pod besedo razorožitev samo omejitev v oboroževanju ali tudi splošna omejitev v oboroževanju. Prav društvo narodov je to besedo tako razlagalo in vsi pisatelji, ki obravnavajo ta problem, jo tako pojmujejo. Ne gre torej za popolno odpravo vsega vojaštva ali samo za enostransko popolno razorožitev kakih dveh držav, ampak za postopno splošno omejitev oboroževanja, o katerem se razpravlja po medsebojnem dogovoru vseh držav prav na sedanji razorožitveni konferenci. Konferenca sama razumljivo ne more napraviti nikakih dokončnih sklepov. «Sklepi» te konference bodo samo predlogi, ki jih bodo skupščine držav ali sprejele ali pa tudi zavrnile. Saj to določa prav natančno tudi drugi odstavek člena 8. o sejah sveta društva narodov:

«Svet izdela načrte razorožitve glede na zemljepisno lego in na posebne razmere vsake države ter jih predloži različnim vladam v presojo in odločitev.»

Problem razorožitve se razdeli zaenkrat najmanj na tri dele:

- 1.) razprava o principu: ali so države sploh za to, da se omeji oboroževanje z mednarodnim dogovorom,
- 2.) izdelava praktičnega načrta, ki bo upošteval «posebne razmere» posameznih držav,
- 3.) proučevanje tega načrta po parlamentih.

V Ženevi je sedaj govor le o prvi točki. Ako se bodo za to točko odločile v pozitivnem zmislu vse države, potem bodo šele sledile druge konference, ki bodo izdelale podrobne načrte za omejitev oboroževanja.

Mč:

Noč na Sv. Mihelu

Vroč dan je zatopil nizdol v Furlanijo. Ogenj je umolknil in mi smo lezli počasi iz zaklonov. Tisti, ki so bili določeni, da gredo čakati kuhinjo, so šinili prek grobelj. Ni jim bilo treba reči dvakrat. Nestrpno smo pričakovali menaže. Nismo bili kdove kako gladni, samo žejni, da bi popili Sočo. Tu in tam je zletel še kak naboj v ozadje — pa smo ga sproti prekleli. Baš na kuhinjo ravsa, smo se jezili. Saj nam jih je že dokajkrat razbilo, ko smo tičali za Sv. Martinom, nad Zdravščino, nad Zagrajem ali pod Doberdobom. Zato si nismo mogli privoščiti takih burk. Nu, na Sv. Mihelu nam je sovražnik nekako prizanašal s to nesramnostjo. Bil je nekak nedogovorjen sporazum. Saj nam ni bilo prijetno, ko smo poslušali tuljenje ranjenih mul in smo slutili, da dere ogrsko vino iz sodčkov in se cedi golaš prek skale. Tudi sovražnik ima rad mir pri jedi, smo si mislili pa mu želeli vse dobro, samo da nam ne razbije kotlov.

Menaža prihaja! Že slišimo pritajen ropot kotlov in naglo sopihanje mož. So že tu, kar padli so s kotli pred zaklone. Iz lukenj se kobacajo ljudje, s skodelami in čutarami se plazijo h kotlom. Ni slišati besede, samo plašen šepet. Kuharji naglo mečejo golaš iz kotlov v skodele, silno se jim mudi, kakor bi čepeli na žerjavici. Tu so njihovi najopasnejši trenutki. Še štirje prisopihajo. Dva

zvalita z ram vsak po en sodček, tretji spusti vrečo, četrti je pa računski narednik France Lesjak. Ta je gospodar kuhinje. Kar naglo se skloni v zaklon h komandantu Ukmarju. Odda mu menažo, buteljki, cigaret, pošto ter zasliši ukaze.

Huuu! Artiljerijski naboj se raztresne prek linije. V hipu so kotli osamljeni. Nedogovorjeni sporazum! Hudič ga vzemi! Fantje kolnejo, kuharji stiskajo zobe. Kaval! Potem se zavlečemo k sodčkom. Ogrsko vino v skodele, liter na moža. Goltamo ga kakor vodo, a v čutare si nalijemo ruma, pol litra ga prejme vsak. Korporal Cvek odvijemo vrečo pa naglo meče iz nje debele kose slanine, sira, čokolade, sardine, cigarete. Bili so darovi štajerske dežele za soško obrambo. Močna salva svinčenk se usuje iz sovražnih zakopov. Sovražnik nam ne privoščiči štajerskih priboljškov. Dum-dum! Nihče ne odstopi, vse kljubuje njegovemu bevskanju. Kuharji stresejo na tla še vrečo kruha — potem jo naglo odkurijo k mulam.

Potem smo morali na delo. Nekateri so šli k odlagališču po železne traverze, drugi po trnjevo žico, tretji so poglabljali zaklone, četrti odkopavali zasute jazbe. Spočetka je šlo dobro, podžigalo nas je ogrsko vino, nismo se bali ne ognja ne besa. Z Vilarjem sva krpucala zveze. On se je plazil na levo do tretje kompanije, jaz na desno do druge. Ta pot je bila še nekako znosna, vodila je skozi inškoz ob zaklonih. Tu naletiš na to, tam zadeneš na ono, zanimivega nič; sama nesnaga, smrad, razdejanje. Ljudje se plazijo molče iz luknje v luknjo, butajo drug v drugega, vsi nemi, mož pri možu; a človeškega glasu ne slišiš, samo plašen šepet, hripav, truden. V kratkih presledkih zagorevajo rakete. Ne moreš dalje. Pod sijem rakete se nihče ne gane, vse zastane kot mrtvo. Potem migamo zopet do naslednje rakete. Kopači težko delajo. S krampi ne smejo sekati v skalo, samo z lopatami rižejo v tla; nekateri polnijo vreče s prstjo in kamenjem; njih delo mora biti neslišno, prav ko delo tihotapcev. Še teže je onim, ki prepletajo bodečo žico pred zakloni. Njihovo življenje visi na pačevini, izpostavljeni so samemu peklu. Nikogar ne vidiš, ki bi nosil glavo pokonci, vse je sključeno, vse riže k tlom.

Sosedne kompanije sva z Vilarjem zvezala in sva bila še dokaj pri moči. Splazil sem se k Ukmarju v jazbo, pa sva se kar prijazno in po domače usekala. Bil je dodobra nakresan. Podnevi ga je bil razdražil ogenj, zvečer ga pa podžgal konjak — pa je planil iz sebe. Klel je, rentočil, pljuval, toda bal se ga nihče ni, ker je bil zvest list naše gore. Ves srdit in razkačen ni vedel kako in kaj, pa je žugal, da udari še tisto noč s kompanijo v izpad. Nu, par artiljerijskih salv preko njegove jazbe, pa ga je veselje minilo.

S Kendo sva jo ubrala potem proti bataljonu. Iz Bovca je bil doma frajtar Kenda, majhen možic, krotak jagnjič, toda od sile žilav. Mnogotero noč sva stratila s Kendo na patrolah. Včasih sem od utrujenosti sredi pota omagal in kar zaspal na odprtem polju, Kenda mi je obložil glavo s kamenjem v kritje svinčenkam, nato pa sam krpucal žico dalje. Četudi so popokale vse strune, Kenda je brenkal dalje. Na Svetem Mihelu sva brenkala vso noč, preden je struna zapela. Plazila sva se po pobočju, on je vlekel en konec strune, jaz drugega; ko sva jo spela, sva šla dalje iskati novih koncev. Žica je bila razsekana na vsakih dvajset korakov. Svinec pehote sika venomer, žvižga, da se moraš neprestano sklanjati k tlom. Tu prihaja karavana nosačev, traverze neso. U. zlomka, struno so nama zanesli v stran! Kregava se, vlečeva žico izza traverz, možje se ne zmenijo, molče rinejo dalje, drug za drugim. Sami mladi starci. Utrujeni so od dolge poti, a traverze so težke. Žaromet vrže bengalsko luč na pobočje. Močna svetloba jemlje vid, pa se ustrašimo kakor tatovi, zasačeni pri temnem poslu. Nosači se spuste k zemlji, toda prepočasi, prenerodno, oko kragulja jih je

zasačilo. Komaj je ugasnil žaromet, pa je pričelo udrihati v goro samo peklo. Ljudi je izpodnašalo, skale lomilo, vsakdo se je stisnil, kamor je mogel. Ali ognja ni bilo več konec, besnel je naprej. Najino delo je bilo znova porušeno. Brez glave sva begala, iskala, tipala. Kenda se je z nekim spopadel, pa mu vlekel žico iz rok. Bil je Pirkar. Vlekla sta vsak en konec žice, Kenda je trdil, da je od pive, Pirkar pa tiščal, da je to zveza tretje kompanije. Ko je usekala salva, je bilo prepira konec, razbežali smo se vsaksebi. Pri bataljonu smo se sešli, brez zveze sedva. Tam smo se tiščali nekaj časa za grobljo. Iz nizke trdnjavnice je planil adjutant Kolmajer pa revals v nas, kdo smo in kaj iščemo tu. Razdražen je sikal kot gad, bil je kar blazen. Z nobeno stotnijo ni bilo zveze, vsi bataljonski zvezarji so bili na delu, Peče, Albreht, Kališnik so se že dvakrat vrnili brez uspeha. Zdaj se tišče z nami vred tu za grobljo, razžgani in jezni še huje od adjutanta. Taki preizkušeni dečaki pa niso bili kos zlokobni noči Svetega Mihela — to jih je dražilo. Nas pa ni, bili smo vajeni, da se nam je vse sproti pohudičilo. Stotnik Nežmah stopi iz zaklona. Majhen, zastaven dečko ta Nežmah, vedno na mestu. Sprašuje nas, kako je središče, naroča nam to in to za stotnije in komande, razdeli nam prgišče cigaret pa reče, da naj vzpostavimo zveze, preden bo dan. Medtem je nekajkrat treščilo v bližino, on se ni umaknil, pač pa je Kolmajer planil ven in vprašal, kam je usekalo. Ko je v zraku zatulilo znova, je planil zopet v luknjo.

Proti jutru je pričel ogenj pojemat, in tedaj smo zgrabili s poslednjim naporom. Tu se kotali kamenje, tam zveni železo, tam se užigajo bliski, tu se lomijo skale. Ekrazit zagoreva kot grmada, dim se vlačí, ne more narazen, ker noč je soparna. Nekje rjove ranjenec. Nihče mu ne more pomagati, nihče ne utegne. Morda zadene v tem hipu koga izmed nas. Pomagaj si sam, kakor veš. Naprej! Dan se svita, oči kraguljev preže nenasitne...

V Evropi ne bo prej miru, dokler ne bo vsa pod enim samim vladarjem, pod cesarjem, ki bo imel za svoje uradnike kralje, ki bo svojim generalom odkazoval kraljestva... in jim hkrati dajal službe na svojem dvoru. Če poročete o tem načrtu, da je posnet po stari državni upravi — prav, na svetu ni nič absolutno novega.
Napoleon.

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

Na položaju.

Polk je po našem dohodu ostal še dva dni, do 6. maja, v divizijski rezervi, da smo se prostovoljno lahko spoznali z novimi vojnimi tovariši. Prav ta dan, bila je nedelja, so Srbi obhajali «Djurdjev dan», jurjevanje. Je to spomin na hajduške čase, ko so se junaki-hajduki zbirali v ozelelih šumah na nove pohode proti dušmaninu-Turku; jeseni na Mitrov dan (sv. Dimitrije, 8. novembra), ko je listje v gozdovih, ki so jim služili za zavetje, že odpadalo, so se vračali na svoje domove. Odtod prislovica:

«Djurdjev danak, hajdučki poranak,
Mitrov danak, hajdučki rastanak.»

Še danes je v naši vojski običaj, da že v rano jutro Djurdjevega dne zapuste garnizije svoje vojašnice in gredo z godbo na čelu ter celim pratežem v spremstvu civilnega prebivalstva v bližnji gozd, kjer ves dan rajajo in se razveseljujejo. Ti starodavni narodni običaji ohranjajo domačo zgodovino živo pred očmi mlade generacije, hkrati pa vežejo ob spominu na minulo junaško dobo narod in njegovo brambno silo v enotno celoto.

Srbski tovariši so nam pojasnjevali pomen tega praznika in nas spremljali na medsebojnih obiskih po šotorih, postavljenih tu in tam med divjim skalovjem z visokimi bukvami poraščene strme rebri. Spodaj je šumel bister potok in drvel doli proti Črni reki, od gornjega konca doline pa je grmel do nas slap, ki se je razpenjen, bobneč zaganjal čez ogromne pečine, ki leže v njegovi strugi.

Ko bi nas od časa do časa ne predramili iz te romantičnosti zamolkli strelí naših «brdjanov» (gorskih topov), postavljenih nad našimi glavami prav pod vrhom gorskega hrbta, ki so bili zaradi sovražnih letal skrbno z zelenimi vejami maskirani, bi skoro pozabili, da smo na fronti. Iznad šotorov so odmevali zvoki domače harmonike, ki so jo naši fantje vso dolgo pot vozili s seboj, na ravnem prostoru ob vodi so pa Srbijanci ob tožečih, zategnjenih glasovih narodnih gusel plesali kolo.

Čas je hitro mineval. Polk je prejel povelje, da zvečer zasede prvo bojno črto. Tovariši smo se poslovili in želeli drug drugemu srečo. Ko je padal prvi mrak, se je polk, razdeljen po bataljonih, v polni bojni opremi že pomikal po obronkih južnega pobočja Danilove kose, v mraku zavil okoli njenega zapadnega konca in se v temi oprezno približeval prvim črtam. S kolovoznih poti smo kmalu zavili na steze in kolone so se raztegnile kot kača. Jasna mesečina nam je zelo ovirala pot, kajti zdelo se nam je, da nas mora na vrhu bližnjih hribov vkopani sovražnik videti kot na dlani. Zato so na krajih, ki so bili posebno izpostavljeni ognju sovražnega topništva, smeli vojaki samo posamezno v presledkih po 20 korakov, počasi prekoračiti nevarni prostor. Kadar so se nad nami razpočile rakete in nas oblile s slepečo svetlobo, so obstale vse čete kot vkopane, dokler pod belosvilnatim padalom nihajoča zvezda ni padla na zemljo ali ugasnila v zraku. Naj bi nas bila opazila nemško-bolgarska artiljerija, — slabo bi se nam godilo! Toda imeli smo srečo in pozno v noč smo brez izgub dospeli na položaj.

(Nadaljevanje sledi.)

Vsako nasilje se maščuje, tembolj nasilje nad narodom.

Leopold Štrepfel:

Beg pred Rusi

Galicija 1914! Avstrijska vojska, dobro opravljena in predpisno oborožena, je prodirala proti Gologory, Brodyju in Olszanicam. 26. avgusta, točno ob 10. in 20 minut je padla prva ruska granata ter zadela na cesti v polno kolono slovenskega pehotnega polka, ki je imel številko 47. Takoj so bili štirje mrtvi in deset ranjenih. Po tej prvi granati so nas posuli Rusi s krogli, kakor bi padala na nas toča z neba. Granate, šrapneli, puške, strojnice so pokale, da sta se tresla zemlja in ozračje. Bilo je tako grozno, da bi človek skoraj izgubil um. Vse je bilo zmešano. Častniki so tekali z golimi sabljami sem in tja in kričali «Vorwärts» ali pa so se z moštvo vred skrivali za grmovja in druga kritja. Videl sem zagrizenega Nemca, stotnika 87. pehotnega polka, ki je še dan prej kričal nad svojimi od dolgih in mučnih pohodov utrujenimi vojaki «Vorwärts, ihr windische Schweine», kako si je za grmom skrit pognal kroglo skozi meso leve roke, nato pa zbežal nazaj. V mraku smo se začeli umikati na vsej črti, kolikor nas je še ostalo. To ni bil umik, ampak brezglavi beg. Hitelo je vse vprek čez drn in strn. Vojaki brez vsakega orožja, celo čepice so zgubili, čevlje sezuli in tako drli čez polja. Bil je beg, kakršnega svet še ni videl. Vse je

---

Prispevajte za naš tiskovni sklad

bilo brez glave, brez vodstva, vsak je bežal zase in nikdo ni vedel kam. Če sem koga vprašal, vsak je vpil: Nazaj, nazaj! Kolikor je bilo pa še posameznih oddelkov skupaj, so se ponoči med seboj obstreljevali, misleči, da so sovražniki. Proti jutru 27. avgusta smo se ustavili pri vasi Salava. Tu se je zbralo vse polno čet, večinoma pešci. Kar začujemo levo od gozda peket konjskih kopit in že se oglase klici: Kozaki, kozaki! Pričelo je pokati vse križem, da se ni čula nobena beseda več. Od nekje je zletela v zrak svetlobna raketa in v svitu luči so se zablesketale čelade avstrijskih dragoncev. Takoj so se čuli tudi klici: Ustavite ogenj! Toda bolj ko so ljudje kričali, bolj je pokalo. K sreči so ostali dragonci v neki kotlini in so šli vsi strelji preko njihovih glav. Šele zjutraj, ko je bil že svetel dan, je streljanje ponehalo in dobili smo ukaz, naj se zakopljemo. Komaj smo za silo izgrebli strelske jarke, je prišel zopet ukaz: Nazaj! In iznova je pričel beg. Dospeli smo do vasi Mikolajevo. V ravnini pred to vasjo se razprostira prostrano močvirje. Koliko topov in konj je požrla ta ravnina, še do danes menda nihče ne ve. Vse prizadevanje, da bi kaj rešili iz tega prostranega močvirja, je bilo zaman. Poleg tega so bili pa za petami že tudi kozaki in redna ruska vojska. Kmalu smo bili skoraj popolnoma obkroženi od ruske armade, kar smo sklepali po požarih v okolici. Rusi so namreč povsod, kamor so prišli, zažigali velike ognje. Tako smo se splošno umikali. Vse je drlo nazaj. Pehale so se razkropljene, raztrgane in lačne čete, po obcestnih jarkih so ležali ranjeni in obnemogli vojaki, videl si vse polno polomljenih vojaških voz, razbitih topov in oslabelih konj. Vmes pa so bežali tudi ljudski krvosesi — poljski judje — v svojih umazanih kaftanih. Dogajali so se nepopisljivi prizori: vsak je hotel biti spredaj, vsak bi bil najrajši prvi daleč proč od teh strahot. Posamezni decimirani bataljoni so se še bojevali z Rusi in jih zadrževali. Toda vse te poslednje straže so Rusi navadno «zabrali». Tako bi Rusi lahko zajeli vse avstrijske armadne zборе. Šlo je vedno nazaj. Prišli smo do Lvova. Tu je bilo zopet vse zbegano. Oblastva so mesto že zapustila, prebivalci so drli na kolodvor, da bi se odpeljali. Vojaki vseh avstrijskih narodnosti vseh polkov in vseh vrst orožja so bili pomešani. Stalna posadka mesta, ki še ni posegla v boj, se je zakopala zunaj mesta in pričakovala Rusov. Tudi ostalo vojaštvo, kolikor ga je prišlo v mesto, se je pridružilo posadki in zavzelo postojanke okrog mesta. 1. septembra so Rusi zasedli mesto, avstrijska armada je pa zopet zapustila svoje postojanke in drvela nazaj. Ustavila se je šele pri Grodeku, kjer je dobila nove «maršbataljone», topove in konje, in se nanovo uredila. Tam smo torej čakali Ruse. Na vsej dolgi poti do Grodeka je padlo na tisoče slovenskih vojakov, kajti tu so se bojevali tudi polki, v katerih so bili v večini Slovenci, t. j. 17., 87., 47., 7., 97. pehotni polk, domobranski polki 4., 5. in 26., gorski polk 27. in lovski bataljoni 7., 8. in 20., poleg teh pa tudi slovenski topničarji. Tako je velika gališka ravnina do Grodeka veliko grobišče Slovencev.

J. Jalen:

Edini, ki sem ga nahrulil

Tudi to se je dogodilo v Lebringu. Poleti leta osemnajst je bilo. Slovenski fantje in možje, ki so služili v taborišni bolnici, so mi potožili, da jih posle vodeči četovodja grdo zmerja in preklinja, in sicer kar v obeh deželnih jezikih, kakor se mu pač usta odpro. Mož je nosil slovensko ime, in je bolj gladko slovensko govoril kakor pa nemško. Imena ne povem. Če še živi in bo morda bral te vrstice, se pa sam lahko javi. Najbolj so mu zamerili to, ker je dan za dnevom grozil, da bo že pokazal kranjskim hudičem in da bo že še naučil kranjske pse prav lajati.

Poravnajte naročnino, saj znaša samo 10 Din letno.

Sam na svoja ušesa ga res nisem nikoli slišal, pač pa so mi tako povedali in me prosili, naj zadevo po svoji previdnosti uredim in jo skušam odpraviti, če se odpraviti da.

Priznam. Močno me je pogrelo. Koga bi ne? Najprej sem se hotel zaleteti in sestaviti pisano poročilo, pa sem si premislil in sklenil, da drugi dan stopim k poveljniku bolnice, k rezervnemu polkovnemu zdravniku G...u, s katerim sva prav dobro shajala.

Grem drugi dan iz svoje pisarne k poveljstvu bolnice, pa mi prinese spak nasproti posle vodečega četovodjo. Že od daleč sem ga bil opazil. Pa mi šineta v glavo kar dva lepa pregovora: «Da se resnica prav spozna, treba čuti oba zvona.» In pa: «Lepa beseda lepo mesto najde.»

Četovodja pozdravi, odzdravim in ga ustavim. Prav dobrohotno sem ga vprašal, če mu je znano, da je bil izdan z najvišjega mesta ukaz, da se pri vojakihih nikogar ne sme zapostavljati zaradi njegove narodnosti. In je rekel, da mu je znano. Nato sem ga opozoril, da njegovo ravnanje s «kranjskimi hudiči» ni ravno v najlepšem soglasju s tem ukazom. Pa ni bil prav nič v zadregi. Hitro se je vedel izgovoriti, češ, da z besedo «kranjski» ni mislil Slovencev, pač pa Kranjce, in da je tudi sam Kranjec.

«Je lepo od Vas,» sem mu odgovoril, «da se ne sramujete rojstne dežele in odkrito priznavate, da ste Kranjec. Tudi jaz sem Kranjec. Ampak tisti 'kranjski hudiči' katerim grozite, da jih boste naučili prav lajati, so večinoma Štajerci in z besedo kranjski ste prav gotovo mislili Slovence.» Za trenutek se je zmedel. Jaz pa sem ga opomnil: «Naj ste že mislili Kranjce ali Slovence, upam, da boste od sedaj naprej take izraze sploh opustili, ker drugače bi bil jaz prisiljen, bolj odločno nastopiti in utegnete doživeti kaj neprijetnega.»

No, pa razsodite, če nisem ljudomilo postopal, prav kakor se je spodobilo za katoliškega kurata. Zato sem se tembolj začudil, da me je četovodja zaničljivo pogledal in predrzno odgovoril: «Se lahko pritožite kamor hočete. Čeprav na najvišje mesto. Na Dunaju dobro poznajo kranjske kaplane in jaz jih tudi dobro poznam in vem kaj mislijo kranjski kaplani o Avstriji.» Ponosno se je potrkal na prsa in nekako zapovedujoče pristavil: «Služil sem pred nedavnim med Kranjci ali Slovenci, kakor hočete, služil kakor — žendar.»

Takrat sem skusil, kako nepojmljivo hitra je človekova misel. V času, da bi komaj z očmi trenil, sem preletel vsa tista križeva pota, ki jih je slovenska duhovščina prehodila, zmerjana, pljuvana, pretepena in suvana v senci bajonetov ob pričetku vojske. Zraven sem še slišal dolga pripovedovanja dr. L...a, ki je sam komaj ušel verigi, pa je potem hodil kot vojni kurat v Gradcu v garnizijske zapore maševat svojim, po nedolžno zaprtim duhovnim sobratom, med katerimi je bil tudi njegov bivši sosed, pisatelj Meško. Kako so z njimi ravnali? O, o, o. Ni da bi pravil.

Kakor bi z očmi trenil sem vse to preletel. V meni pa je tako zavrelo, da mi je menda sam angel varuh zadržal roko, da nisem predrznežu prisolil klofute. Zame in zanj je bilo to dobro. Upravičena jeza pa je morala iz mene, ker drugače bi menda eksplodiral. Zadržal sem se, kar so dale pliuča sape: «Sie, Zugführer! Stehen Sie habtacht! Kdor me pozna, se ne bo čudil, da je na to moje dretje bolnica letela vkup.

Mož je bil dobro dresiran. Postavil se je, kakor bi bil ravnilo požrl in strumno zravnal je poslušal kako sem ga

s predrznežem, trotelnom in nediscipliniranim lenuhom itd. v nemščini — njemu bolj blagodnečem jeziku — častil, dokler nisem zagrmel nad njim: «Abtreten!»

Zasukal se je in odšel naravnost h polkovnemu zdravniku G...u — pritožiti se.

Par dni je potem trajalo «vojno stanje» med menoj in nadporočnikom F...m, ki je bil poveljnik bolničnega pododdelka (Unterabteilungskommandant), predvsem pa zagrizen Nmec iz Gradca. Mirovna posredovanja je pa vodil Dunajčan, stotnik Sp..., po poklicu arhitekt. Bitko sem od vsega početka moral dobiti jaz, ker se četovodja ni držal službene poti. Tako je bil v škripcih on sam, njegov nadporočnik, ker ga ni kaznoval, ampak še celo z njim držal in tudi polkovni zdravnik bi utegnil «dobiti nos», ker ni četovodje spodil. Šlo je prav za prav samo za to, da bi ne staval jaz pretežkih mirovnih pogojev.

Med pogajanji sem zvedel, da se je četovodja pritožil zato, ker sem ga vpricho ruskih ujetnikov nahrulil, češ, da je zgubil pred njimi ugled. Kakor bi ga jaz ne bil pred slovenskimi fanti in možmi, da sem njemu odnehal.

Poveljniku G...u in tudi drugim je bila vsa zadeva neprijetna. Rešil jo je tako, da je za posle vodečega četovodjo postavil z a v e d n e g a Slovenca, prejšnjega je pa prestavil v eno izmed bolniških barak. Ko mi je to sporočil, me je vprašal, če sem zadovoljen.

Odgovoril sem: «Sem.»

On pa: «Jaz tudi.»

Mislil, da sem prav storil. Kdo bi se prepiral za prazen nič? Odstavljenega četovodjo je pa tako bolelo, da je sam prosil proč in uslišana je bila njegova prošnja.

Iz organizacije

Tabor slovenskih vojakov iz svetovne vojne bo letos na Brezjah dne 10. julija. Spored objavimo v kratkem. Za polovično vožnjo je že zaproseno. Tovariši, pripravite se, da bo naša manifestacija čim lepša!

Članarina za leto 1932. Po sklepu občnega zbora plačujejo skupine osrednjemu odboru za vsakega člana 4 Din, in sicer 3 Din za osrednjo blagajno in 1 Din za tiskovni sklad «Bojevnika». Čekovni račun št. 14.160.

Skupine in člani opozarjamo, da dobe vsa navodila v Ljubljani pri tajniku na Dunajski cesti št. 14 («Orient»). Tja pošiljajte tudi vse dopise za list in pa za Zvezo. Zlasti prosimo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljajih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih bo rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Za vojni muzej zbira naša Zveza zanimivosti z bojišč, predvsem slike, dnevnike, knjige itd. Vse tovariše, ki lahko te stvari pogrešajo, prosimo, da jih poklonijo naši Zvezi.

Radi izdaje knjige o spomenikih vojnih žrtev potrebujemo slike vseh spomenikov, ki so bili postavljeni v Dravski banovini vojnim žrtvam. Zaradi tega prosimo zlasti vse občinske ali župne urade, naj nam pošljejo slike vojnih spomenikov in vojaških grobišč s kratkim opisom slavnosti odkritja in vseh na spomeniku vklesanih imen padlih tovarišev.

Tiskovni sklad. Občni zbor Zveze bojevnikov je sklenil, da se za naš list nabira tiskovni sklad, ki naj obstoji iz prispevka skupin po 1 Din od člana, iz dela dobička skupinskih prireditiv in iz prostovoljnih prispevkov.

Za tiskovni sklad «Bojevnika» so darovali: po 100 Din: Skupina Zveze bojevnikov Moste, Franc Bonač (podpredsednik Zveze bojevnikov Ljubljana), Ivan Jeras ravnatelj d. d. «Sladkor», Ljubljana), Franc Majzelj (Maribor), Ivan Matičič (Ljubljana), Ivan Rozina (Ljubljana), Rudolf Wagner (Ljubljana), general Rudolf Maister (Maribor); 30 Din: tvrdka Schneider in Verovšek (Ljubljana).

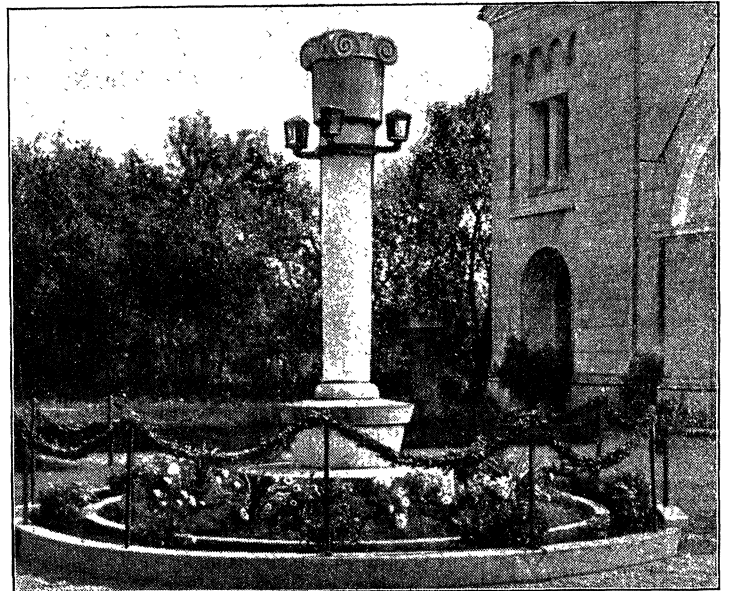
Kolporterji in prodajalci, ki bi hoteli prodajati naš list, naj se zglase v trgovini «Orient», Ljubljana, Dunajska cesta št. 14.

Novi skupine naj se ustanovljajo po novem zakonu o društvih, ki je izšel v Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine št. 403/60 iz leta 1931. Pravila za skupine in podrobna navodila se dobe pri tajniku Ivanu Rozini, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»), kamor naj se pošiljajo tudi vsi dopisi za Zvezo in za list. Čekovni račun št. 14.160.

Širite naš list, saj stane samo Din 2—, celoletna naročnina pa Din 10—.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»). «Bojevniki» izhajajo 25. vsakega drugega meseca. Čekovni račun št. 14.160

Skupinam priporočamo, naj se obračajo radi načrtov in izdelave spomenikov vojnih žrtev na našo znano domačo kamnoseško podjetje Franjo Kunovar v Ljubljani, Sv. Križ. Vsa dela izvršuje solidno in poceni!

Spomenik padlim vojakom na Črnučah.

Pri nas

Udruženje vojnih invalidov, oblastni odbor za dravsko banovino, je imel v nedeljo 31. januarja pod predsedstvom g. Štefeta v Mariboru občni zbor, katerega so se udeležili zastopniki oblastev, korporacij in izredno lepo število društvenih delegatov. Nad vse krasen govor je imel zastopnik beograjske sekcije Nedič, ki je posebno poudarjal pomen organizacije, težnje in delo, ki ga vrši Udruženje v prosep svojih članov. Zbor so pozdravili tudi drugi zastopniki, med njimi za Zvezo bojevnikov tov. Fr. Bonač, ki je s svojimi vznešenimi besedami bodril na delo za njih pravice in opozarjal na težke muke, ki jih preživljajo naši invalidi. Zborovanje se je vršilo v najlepši harmoniji in je bil izvoljen dosedanji odbor z agilnim predsednikom g. Štefetom na čelu. Natančneje poročilo je v «Vojnem invalidu», ki ga v naročitev vsem tovarišem bojevnikom toplo priporočamo.

Jugoslovenski parlament (senat in poslanska zbornica) zboruje v Beogradu. V mesecu januarju so razpravljali o odgovoru na kraljev prestolni govor. Pred kratkim se je začela obravnava o proračunu za l. 1932./1933. Tudi nekaj manjših zakonov je že sprejel.

Načrt zakona o gospodarskem svetu je bil predložen narodni skupščini. Gospodarski svet bi tvorili zastopniki obrti, trgovine in finančni strokovnjaki.

Državni proračun predvideva 11 milijard 400.000 Din izdatkov in je skoro za 2 in pol milijarde dinarjev manjši od lanskega. Stroški za ministrstvo vojske in mornarice bodo znašali 2 milijardi 132.293.863 Din.

Banovinski svet Dravske banovine zboruje te dni. Sedaj obravnava banovinski proračun, ki izkazuje 111.951.978 Din izdatkov, ki se krijejo v isti višini z banovinskimi dokladami, trošarinami, banovinskimi davščinami in taksami, prispevki avtobusnih podjetij, državno dotacijo in raznimi drugimi dohodki.

Varstvo pred strupenimi plini. V vseh dnevnikih časopisih so izšla natančna navodila, kako naj se vede prebivalstvo v primeru plinske vojne. Ne zdi se nam umestno, da bi ponatisnili članek v celoti, ker ga je vse prebivalstvo že čitalo; zdi se nam samo čudno, da se v današnjih težkih dneh, ko sklepajo o razorožitvi, obravnavajo stvari, ki izzivajo novo vojno. Take stvari so res dvolična igra, vredna samo ozkosrčnih diplomatov, ki na ljudske stroške trošijo mnogo denarja za stvari, o katerih so prepričani, da so neizvedljive. Razorožitvena konferenca, hkrati pa varnostne odredbe v vseh državah proti plinski vojni so najboljši dokaz, kako narode varajo in ljudstva «vodijo za nos».

Na Koroškem bodo v kratkem občinske volitve. — Slovenski koroški pevci so imeli velik pevski nastop v Borovljah. Peli so same koroške narodne pesmi. Navzočnih je bilo čez 1500 poslušalcev.

Med Jugoslavijo in Bolgarijo je uveden redni telefonski promet.

V Gorici so zopet aretirali precej slovenskih mladeničev in mož ter jih obdolžili protidržavnega rovarjenja. V Rimu so pred izrednim sodiščem za zaščito države obsodili sedem Slovencev, vsakega na 50 let, šest pa vsakega na 20 let ječe. Našemu martiriju ni konca ne kraja!

Drugje

Francija je posodila po vojni raznim državam nad 15 milijard frankov, med temi Češkoslovaški 600 milijonov frankov za dobo petih let.

Nemčija je doslej plačala okrog 68 milijard vojne odškodnine.

Italija hoče imeti tako veliko armado kot najmočnejša država v Evropi.

Ameriški in angleški bankirji so sklenili, da ne posodijo denarja za japonsko-kitajsko vojno.

Sovjetska Rusija je nakupila v minulem letu v Nemčiji skoro za 9 milijard dinarjev raznega blaga.

Za nemškega državnega predsednika kandidira zopet Hindenburg. Nemški fašisti bodo postavili svojega kandidata.

Na razorožitveni konferenci je predlagala Francija, naj se uporabljajo le letala, ki niso uporabna za vojaške namene; težko artiljerijo, bojne ladje in podmornice naj imajo samo države, ki bi dale to orožje na razpolago Društvu narodov, osnuje naj se mednarodna vojska, s katero bi razpolagalo Društvo narodov, prepove naj se obstreljevanje po letalih in topništvu onih krajev, ki leže v gotovi oddaljenosti za vojno črto. Tudi Amerika je stavila svoje posebne razorožitvene predloge. O vseh teh predlogih se vrše razgovori in razprave. Zdi se, da bo razorožitvena konferenca odgojena za nekaj mesecev, da bodo vlade in parlamenti posameznih držav mogle vse načrte natančno proučiti.

Japonska je kupila v Franciji za 800.000 milijonov frankov orožja.

Carigrad naj bi postal po predlogu Turčije prestolnica balkanske zveze, kadar bi se ustanovila.

V Italiji je izšel zakon, po katerem morajo vsi prebivalci Italije od 16. do 70. leta pomagati pri obrambi države.

V Ameriki je 10 milijonov brezposelnih.

Med Sovjetsko Rusijo in Španijo ter med Sovjetsko Rusijo in Poljsko je bil sklenjen dogovor o nenapadanju.

Reparacijska konferenca bo meseca junija.

Milijon podpisov na memorandum za mir je zbrala češkoslovaška organizacija katoliških žena. Memorandum so poslali v Ženevo.

Velika knjižnica v Ča Peju (Kitajska) z milijon zvezki je okradena in skoro popolnoma uničena radi vandalizma japonskega vojaštva.

V Združenih državah Severne Amerike 3.326.152 otrok v starosti od 7 do 17 let ne obiskuje šol, ker jih potrebujejo roditelji za domače delo ali pa so šole predaleč.

8. junija t.l. bo 1300letnica smrti Mohameda, ustanovitelja islamske (turške) vere.

Strašen potres na Kubi je 3. februarja razrušil mesta Santiago, pri čemer je bilo ubitih 2000 ljudi, mnogo pa ranjenih.

Balkanska konferenca v Carigradu je zaključena in se bo prihodnje zborovanje vršilo v Bukarešti.

Češkoslovaški zunajni minister dr. Beneš je izjavil, da ne veruje v konfederacijo donavskih držav, ker se je izkazalo, da je bilo predvojno stanje države Avstro-Ogrske zelo slabo

in nezadovoljivo skoro za vse narode. Mogla bi se najti kaka druga oblika, ki bi zadovoljila vse prizadete države.

V Londonu v Albert-hallu se je vršilo veliko zborovanje za razorožitev. Predsedoval je zboru nadškof Canterbury-ski.

Na Finskem je ljudstvo glasovalo z veliko večino za zopetno uvedbo alkoholnih pijač.

Papež je sprejel v posebni avdijenci italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija, ki je kriv in odgovoren za preganjanja naših rojakov tudi v cerkvi.

V državi srednje Amerike, San Salvadorju, je izbruhnila revolucija, ki je zahtevala mnogo človeških žrtev. Revolucijo so povzročili komunisti. Vladnim četam se je posrečilo zatreti uporno gibanje, ker sta se vmešali v spor Združene severno-ameriške države in Velika Britanija.

Angleška podmornica M2 se je potopila in je pri tem izgubilo življenje 68 mornarjev.

Na Kitajskem se je izvršil minulo leto popis prebivalstva, ki znaša po poročilu nankinske vlade 474 milijonov 787 tisoč. Seveda spadajo h Kitajski še prostrane dežele, h katerim kitajske oblasti nimajo dostopa, radi česar omenjeno število prebivalstva seveda ni točno.

V Avstriji so izpremenili vlado.

Japonsko-kitajski konflikt traja dalje. Sedaj so Japonci zasedli tudi mesto Šanghaj, važno trgovsko središče, v katerem imajo svoje interese skoro vse velesile. Posebno Ameriki in Angliji je zasedba neprijetna. Boji še neprestano trajajo.

Poplave v Ameriki. V spodnjem toku reke Mississippi so nastale velike poplave. Ogroženo je življenje okoli 15.000 ljudi.

Razno

Mednarodni delovni urad je izdal pregled o razvoju brezposelnosti v letih 1930. in 1931. Po tej statistiki je v Nemčiji brezposelnost narasla od okrog 3.900.000 do okrog 5.300.000 oseb ali za 34 odstotkov, v Angliji od 2.300.000 do 2.600.000 ali za 12 odstotkov, v Italiji od 500.000 do 909.000 ali za 63 odstotkov, v Avstriji od 237.000 do 273.000 ali za 15 odstotkov, v Švici od 34.000 do 58.000 ali za 66 odstotkov. Zedinjene države Severne Amerike izkazujejo 300stoten prirastek, Poljska 240stoten in Francija 560stoten, vendar je v teh državah brezposelnost še majhna.

Umeten dež. Sovjetska vlada je ustanovila poseben zavod za proučevanje novih načinov za povzročevanje umetnega dežja. Sovjetski listi poročajo, da se je znanstvenikom posrečilo stisniti vodne pare v zraku in jih izpremeniti v oblake. V ta namen se uporabljajo aeroplani, ki razsiplejo elektriziran pesek. Praktično se bo umetno povzročanje dežja uporabilo že letos v osrednji ruski Aziji.

Oviranje naših potnikov v Italiji. Kakor poroča «Jugoslovenski Lloyd», so potniki iz naše države izpostavljeni v Italiji tako strogemu pregledu in izpraševanju kakor v nobeni drugi tuji državi. Naši trgovci, ki imajo stalne zveze s trgovskim svetom v Italiji, so bili doslej kolikor toliko nemoteni na svojih potovanjih, sedaj pa je nenavadna kontrola razširjena tudi na trgovinske potnike, in sicer še v večji meri kakor na zasebnike. Trgovci, ki so se v zadnjem času vrnili iz Italije, se po vrsti pritožujejo zaradi tega postopanja. Prizadeti bodo po svoji stanovski organizaciji izročili o tem na pristojnem mestu posebno spomenico.

Sovjetski list «Izvestja» piše, da je mednarodna razorožitvena konferenca, ki se je pričela v Ženevi 2. februarja, navadno slepilo. Diplomati se na ženevski konferenci bavijo z vsem bolj kot z razorožitvenim vprašanjem. Vršijo se skrivnostne konference in prvi vrsti v zadevi kitajsko-japonskega spora, ki ga nameravajo velesile poravnati na ta način, da bi na račun kitajskega ljudstva ohranile in še bolj utrdile svoj odločilni vpliv nad Kitajsko. Sploh menijo velesile na prikrit način pod firmo nesebičnega prijateljstva vzeti Kitajsko popolnoma pod svoje varuštvo iz strahu, da bi se kdaj ne okrepila.

Potrpežljivost narodov je pri koncu, je izjavil na razorožitveni konferenci v imenu mednarodne Zveze strokovnih organizacij odposlanec Vanderveld. Nato je nadaljeval: Zahtevamo od vlad, ki so zastopane na razorožitveni konferenci, da že končno enkrat pridejo od lepih besed do dejanj. Mora se skleniti pogodba, ki bo takoj zagotovila velikopotezno zmanjšanje vojaškega stanja, vojnega materiala vseh vrst in vojaških izdatkov.